

det var bleven fælleledigt. Grunden hertil er, at saadanne Speculationer ere høist mislige; thi det kan nemlig ikke beregnes, naar Fæstegaarde blive ledige, og endnu mindre beregnes, hvorledes Coniuncturerne ville stille sig, naar Salget foregaaer. Erfaringen er fuldkommen ogsaa for, at saadanne Speculationer ere særdeles sjeldne. Hvis man har Frygt for, at vedkommende Godsseier, naar han fik Ret til at sælge til hvem han vilde, kunde benytte sig af denne Tilladelse til ikkun efterhaanden at bortfælge de fæsteledige Gaarde, saa troer jeg, at en saadan Frygt er aldeles ugrundet; thi paa saadanne partielle Salg i nogen betydelig Grad, troer jeg ikke, at nogen Godsseier vil gaae ind, og ialtfald vilde saadanne Salg ikkun foregaae efterhaanden, successtve, saa at, hvis nogen Ulempe i denne Retning skulde vise sig, vilde den sorgvænde Magt jo kunne skride ind. Jeg vil ingeniunde erklære, at jeg under andre Forhold vilde have stemt mod Loven, saaledes som den ved 2den Behandling er vedtagen, men, naar jeg vil anbefale det Forslag, som jeg har været med at stille, og som gaaer ud paa, at den Forandring, som er vedtagen ved 2den Behandling, skal gaae ud, er min eneste Grund dertil den, at jeg ved, at vi i modsat Fald slet ingen Lov ville faae (Hør!). Det er indrømmet af den ærede sidste Taler, at paa Fideicommissgodserne erhøvede Livsarvingerne i Regelen Gaardene i Fæste efter Forældrene, og deraf har han udledet, at man skulde indskrænke disse Godsbestynderes Salgsret til Brugerne, deres Børn eller Svigerbørn. Jeg vil, af hvad den ærede Rigsdagsdagsmand har udtalt, udlede en anden Slutning, nemlig den, at, ligesom det hidtil har været, saa at sige, en almindelig Regel, som Noget, Vedkommende havde Krav paa, at Børnene eller Svigerbørnene erhøldt paa gjældende Gaard i Fæste, saaledes vilde Vedkommende, netop i Genhold hertil, snarere end paa de andre Godser ikke sælge Gaardene til Andre end til Brugerne, deres Børn og Svigerbørn; og, ligesom Afgiften paa disse Godser er ringere, saaledes ville ogsaa Fæsterne efter al Rimelighed erhøde Gaardene tilkjøbs paa disse Godser, paa langt billigere Vilkaar end paa andre Godser. Ved denne Lov aab-

nes nu Afgang for Fæsterne til at erhøde Selveiendom paa deres Gaarde, og dette er, som man ikke noksom kan holde fast ved, et stort Gode, som jeg finder, at man ikke noksom kan haste med at aabne disse Fæstere Udsetigt til. Det er meget muligt, at Coniuncturerne ville stille sig saaledes, at der ikke vil finde mange Salg Sted i den nærmeste Fremtid, men ved Lovens aabnes der dog en Mulighed for et saadant Salg og allerede i denne Mulighed ligger der et stort Gode. Det kan vel være, at den ærede Rigsdagsmand (Winther), som jeg hører er uenig med mig, vil henvise til, at denne Mulighed allerede nu er tilstede, men det kan ikke nytte, at Muligheden vel ogsaa nu er tilstede, naar dette dog nu er paa saadanne Vilkaar, at vedkommende Godsseiere ei vilde benytte den. Det forekommer mig endeligt, at under Discussionen har man overseet, at der i Lovens § 5 er indrømmet visse Begünstigelser i det Tilfælde at Salget finder Sted til Brugerne, deres Børn eller Svigerbørn, hvilken Bestemmelse naturligtviis i en ikke ubetydelig Grad vil bidrage til, at Salg finder Sted netop til disse og ikke til Andre. Jeg skal ikke gaae ind paa den Betragtning, som af den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns 6te Valgfreds (Mourier) er anstillet, med Hensyn til den Andeel i Fæstestedernes Verdi, som Fæsterne skulde miste, ved at kjøbe deres Gaarde. Jeg mener nemlig, at hvilken som helst Anskuelse man end herom har, saa antager jeg dog, at man vil være enig om, at, naar Fæsterne skulde være tjente med at kjøbe deres Gaarde, saa maae de ikke betale Gaarden med en større Verdi end den Gaarden har som Fæstegaard, som en Eiendom, der er Fæstevang undergIVEN. Jeg mener med andre Ord, at Kjøbesummen vil være saameget lavere, og at Fæsterne netop i denne lave Kjøbesum faae den aliquote Deel af Gaardens Verdi, som man antager, at Fæsterne have billigt Krav paa. Desuden forekommer det mig, at man ei heller noksom kan holde fast paa, at det Hele er en frivillig Sag, og at ved denne Lovs Antagelse Spørgsmaalet om Fæstevæsenets Overgang til Selveiendom ikke i mindste Maade præjudiceres, og det, enten man vil ordne denne Sag ad den frivillige Vej eller